HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן [א]נמצאו או שהחזירום הגבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה אמר שמואל [ב]הכא בנושא שכר עסקינן [ג]ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד [ד]אמר רבה [ג]נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא [ה]דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו דתניא [ו]תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות אלא א"ר אלעזר [ה]שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות: נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהי [ז]השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם [ח]להפסיד שברו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שברו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת [ט]בשקנו מידו וכן א"ר יוחנן [י]בשקנו מידו: ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן [יא]בה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש אמר ליה כלפי לייא

איפכא

נשבעין לגזברין. פרש"י אם מצטרפת התרומה גאו לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין על האבוד ממעמ שהוסף לפרש תורמין על האבוד שאבדו שליח קונס שנתרמה אך לא נאו לדין גלא אמר שתרמו וקשה לפירושו דהוה ליה זו ואין נ"ל זו דכ"ם על הגזבר גלא נאבד שתורמין מקום לכן שוב אין תורמין עליהם אלא על מנת שישלמו להם אחרים תחתיהם לפיכך בני העיר הן בעלי הדין של שלומים: **נמצאו.** קאי אלאבדו: **שהחזירום.** קאי לגנגבו: **אלו ואלו שקלים הם.** דכיון דקדוש קדוש: **הכא בנושא שכר עסקינן.** כלומר שבועה זו לא ליפטר מתשלומין היא דלאו שומר חנם נשבע על הפשיעה ולא נושא שכר משלם גניבה ואבידה כי מתני' ושבועה זו כדי ליטול שכרן נשבעין שאין בידותן וגונבין שכרן מן בני העיר. ולקמיה פריך והא כיון דשומר שכר יש עליו לשומרו מגניבה ואבידה ולא שמר לא השליט עבודתו אין לו ליטול שכר: **נשבעים לגזברים.** בתמיה. ולמה אין שכרן גלא על בני העיר: **נשבעים לבני העיר.** ליטול שכרן ובמעמד הגזברים מפני שההפסד על ההקדש: **והלא נמי נהי דשלומי לא משלמי.** לתימעט הקדשות מתשלומי שומרים: **לגרייהו מיהא לפסיד.** שהרי נתמעדו לשומרן מגניבה ואבידה ועל מנת כן היו נוטלין שכר והרי לא השליטו מלכתחלה: **בלסטים מזויין.** לתוגם הוא ולשמירה זו לא קבלו עליהם: **הא מני ר"ש היא.** במסכת שבועות (ד' מב:): **יש להן תובעה.** בכדי גרם לה ומתוך דגרים לה לא ידע שתמר ר"ש בהדיא לגבי שבועה והולרך ללמדה ממשנתנו: **שחייב באחריות.** שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדידיה דמי לר"ש והכא נמי מייתי כל בני העיר לשקול מחריס מתחיתן: **תורמין על האבוד.** כשהיו ממלאים שלא קופות מכסף הלשכה והיו תרומה ליקח מכסף הקופות כל קרבנות צבור ותורמין מותן ע"מ שיהו שלא קופות רשם ותרומה לשייריים שיהו מותן שהבידו שקלים הנשארים בלשכה זוכים בתרומת הקופה להיות הקרבנות גם עליהם ותורמין מותן מע"פ שאלו שקלו ואבד לו ואין ידוע לו: **ועל הגבוי.** ועודנו בדרך: **ועל העתיד לגבות.** מי שנתנם ולא שלח שקלו נאבד היה משלחו כל השנה כולה ונותנין בשופר שכתוב עליו תקלין חדתין והלשכה היתה נתרמה ג' פעמים בשנה בפרוס הפסח ובפרוס עלרת ובפרוס החג[ו] וכשמגיע זמן לתרוס נותנין מעות השופר בלשכה ותורמין וכשתורמין תרומה רלשונה מתניו לף על העתיד לגבות וגם בשניה ובשלישית ומשניה אחר שנתרמה השלישית נותנו לשופר שמו תיקלין עתיקין ונופל לשירי הלשכה ומהן נתין מותם העיר ומגדלותיה[ז]: **הלא אר"ח.** לעולם שבועה זו ליפטר מן התשלומין היא ושאומר חנם ונקשית לך מתני' לתוריית פטור לגמרי ורבנן הוא דתקון לה שלא יזלזלו בהקדשות בשמירתן: **שאכר את הפועלים.** גזבר של הקדש שנכר פועלים משל הקדש: **לשמור את הפרה.** מלומה שלקחוה ושומרין אותה שלא תיפסל בעליית עול או במום: **לשמור את התינוקות.** שלא יטמאו. שהיו מגדלין אותן לפרה בתלירות הבגדים שלעים ותחתיהן חלל שלשמרין בסוכה בתיכן תחת המטה (ד' כא.). לפי שעשו מעלה בכהן השורף את הפרה שתהא פריסתו טהורה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעה שלשמרין בשדר יומם (לף ח:) והתינוקות הללו שלא נטמאו מעולם ממלאים מים למקדשין ומזין עליו כל שבעה: **ולשמור הזרעים.** שלא המצרכת וחרועה לעומר קודם לפסח שבעים יום שלשמרין בתמנות (ד' פה.). **מי נמי בשביעית שפיחים לעומר ושתי הלחם[ח]: אין נותנין לו שכר שבת.** שם שכיר יום הוא: **לפיכך אין אחריות שבת עליו.** שם אירע בהן קלקול בשבת אין חייב לשלם: **שכיר שבת.** שבוע: **שכיר שבוע.** שמיטה שלימה: **נותנין לו שכר שבת.** שנשלע בשכר שאר הימים ואינו מפורש לשבת: **בשקנו מידו.** שהם יקלקל שמירתו יהלם הא ולמי יהלם שהרי הוריל עלמו לכך ושיעבד נכסיו: **תני חנא.** לענין שבועת הפקדון לשם גזילות: **קדשים שבשעיים חייבין באחריותן.** כגון לשמר הרי עלי ואיל נזירי והפקידן לזה וכפר ונשבע והודה חייב קרבן שבועה: **שאני קורא בהן בה' וכחש.** קס"ד טעם לחיובא משום דהן של גבוה קרינן בהו ומעלה מעל בה' וכחש: **ושאינו חייבין בשבועות באחריותן פטור.** הנשבע שאני קורא בהן בעמיתו וכחש שהם מפני שהם קרוין של עמיתו ולעמיתו פטור דבעינן בה': **כלפי לייא.** כלפי היכן הדבר נוטה. לייא היכא כגון (נדרים ד' נח.) חבני לגהרא כגני לייא:

מיפכא

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט: מג.],
ב) שבועות מכ: [ע"ש],
ג) [כתובות קמ.],
ד) [תוספ' פ"ח נדרים ט], תוספתא שבת פי"ח],
ה) [לעיל טו. וש"נ],
ו) [שקלים פ"ג מ"ג],
ז) [סם פ"ד מ"כ], ח) [סם מ"ח], ט) [וע"ע תוס' יבמות קכב. ד"ה של ותוס' מנחות פד. ד"ה שומרי].

תורה אור השלם

1 נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מָעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ:

ויקרא ה כא

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה וכן אמר ר' יוחנן וכו' ג"כ אמאי נעי:

גליון הש"ם

גמ' ונשבעין ליטול שכרן. עיין בהגהות מהרש"ל פ' התומרין אות מנה:

עין משפט נר מצוה

קסב א ב ג מיי' פ"ג מהלכות שקלים הלכה ט:
קעג ד מיי' שם פ"ב הל' ט ופ"ג הל' ט:
קעא ה מיי' שם פ"ג הל' ח ופ"ב מהל' שמיטה ויובל הלכה ב [ופ"ה מהל' טוען ונטען הל' ג] טוש"ע ח"מ סי' שץ סעיף ג:
קעב ו מיי' פ"ו מהל' שבת הל' כה סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ד [כ"ג בלפקח שבת פכ"ג סף עף:]:
קעג ז (מיי' פ"ג מהל' שכירות הלכה ג) סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סי' שץ סעיף ג:
קעד ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

מוסף רש"י

נשבעין. השלומין שבועת שומרין, לגזברין. שהרי ההפסד להקדש, שאין הנשלים מייצים לשקול עוד, דתניא (כתובות קח.) תורמין על האבוד שלא נודע (יומא סה.). **ואם** לאו. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש שלא שלו נשלים, לפיכך נשבעין לבני העיר (שם). ואין עולין להם. לנשלים ולריכין לשקול לשנה הבאה (שם). קדשים שחייב באחריותן כגון. ונשבעין עליהם. כגון אמר הרי עלי עולה והפרים בהמה לנדבו והפקידן לזה, נשבע עליה אותו שהפקדון בידו, דלרבנו קרינן ביה, דדבר הגורם לממון לר' שמעון כממון דמי (שבועות מב:). תורמין. על הלשכה בשלש קופות, על האבוד. אף על מי שאבד שקלו ואבד, ועל הגבוי, שעדיין לא הגיע כהן, ועל העתיד לגבות. ותפילו לא נגבה לאחר מכאן יש לו חלק בתרומה ובקרבנות אלא שמיסר מלוה (כתובות קח. ע"ש). **היה שכיר שבת.** שנותנים לו ז' פרטים שכרו לשבוע, אע"פ שמגיע ליום אחד פחות אחד, כיון דכל יום שבת נגלע עם שכירות שאר השבוע, זו היא הנלעה, שכשר שבת מגליע בתוך ימי השבוע, נותנין לו שכר שבת. דהנלעה שרי (נדרים לז:). **לפיכך אחריות שבת עליו.** דהא נותנין לו שכר שבת (שם).

נשבעין לגזברים. פרש"י אם מצטרפת התרומה גאו לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין על האבוד ממעמ שהוסף לפרש תורמין על האבוד שאבדו שליח קונס שנתרמה אך לא נאו לדין גלא אמר שתרמו וקשה לפירושו דהוה ליה זו ואין נ"ל זו דכ"ם על הגזבר גלא נאבד שתורמין מקום לכן שוב אין תורמין עליהם אלא על מנת שישלמו להם אחרים תחתיהם לפיכך בני העיר הן בעלי הדין של שלומים: **נמצאו.** קאי אלאבדו: **שהחזירום.** קאי לגנגבו: **אלו ואלו שקלים הם.** דכיון דקדוש קדוש: **הכא בנושא שכר עסקינן.** כלומר שבועה זו לא ליפטר מתשלומין היא דלאו שומר חנם נשבע על הפשיעה ולא נושא שכר משלם גניבה ואבידה כי מתני' ושבועה זו כדי ליטול שכרן נשבעין שאין בידותן וגונבין שכרן מן בני העיר. ולקמיה פריך והא כיון דשומר שכר יש עליו לשומרו מגניבה ואבידה ולא שמר לא השליט עבודתו אין לו ליטול שכר: **נשבעים לגזברים.** בתמיה. ולמה אין שכרן גלא על בני העיר: **נשבעים לבני העיר.** ליטול שכרן ובמעמד הגזברים מפני שההפסד על ההקדש: **והלא נמי נהי דשלומי לא משלמי.** לתימעט הקדשות מתשלומי שומרים: **לגרייהו מיהא לפסיד.** שהרי נתמעדו לשומרן מגניבה ואבידה ועל מנת כן היו נוטלין שכר והרי לא השליטו מלכתחלה: **בלסטים מזויין.** לתוגם הוא ולשמירה זו לא קבלו עליהם: **הא מני ר"ש היא.** במסכת שבועות (ד' מב:): **יש להן תובעה.** בכדי גרם לה ומתוך דגרים לה לא ידע שתמר ר"ש בהדיא לגבי שבועה והולרך ללמדה ממשנתנו: **שחייב באחריות.** שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדידיה דמי לר"ש והכא נמי מייתי כל בני העיר לשקול מחריס מתחיתן: **תורמין על האבוד.** כשהיו ממלאים שלא קופות מכסף הלשכה והיו תרומה ליקח מכסף הקופות כל קרבנות צבור ותורמין מותן ע"מ שיהו שלא קופות רשם ותרומה לשייריים שיהו מותן שהבידו שקלים הנשארים בלשכה זוכים בתרומת הקופה להיות הקרבנות גם עליהם ותורמין מותן מע"פ שאלו שקלו ואבד לו ואין ידוע לו: **ועל הגבוי.** ועודנו בדרך: **ועל העתיד לגבות.** מי שנתנם ולא שלח שקלו נאבד היה משלחו כל השנה כולה ונותנין בשופר שכתוב עליו תקלין חדתין והלשכה היתה נתרמה ג' פעמים בשנה בפרוס הפסח ובפרוס עלרת ובפרוס החג[ו] וכשמגיע זמן לתרוס נותנין מעות השופר בלשכה ותורמין וכשתורמין תרומה רלשונה מתניו לף על העתיד לגבות וגם בשניה ובשלישית ומשניה אחר שנתרמה השלישית נותנו לשופר שמו תיקלין עתיקין ונופל לשירי הלשכה ומהן נתין מותם העיר ומגדלותיה[ז]: **הלא אר"ח.** לעולם שבועה זו ליפטר מן התשלומין היא ושאומר חנם ונקשית לך מתני' לתוריית פטור לגמרי ורבנן הוא דתקון לה שלא יזלזלו בהקדשות בשמירתן: **שאכר את הפועלים.** גזבר של הקדש שנכר פועלים משל הקדש: **לשמור את הפרה.** מלומה שלקחוה ושומרין אותה שלא תיפסל בעליית עול או במום: **לשמור את התינוקות.** שלא יטמאו. שהיו מגדלין אותן לפרה בתלירות הבגדים שלעים ותחתיהן חלל שלשמרין בסוכה בתיכן תחת המטה (ד' כא.). לפי שעשו מעלה בכהן השורף את הפרה שתהא פריסתו טהורה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעה שלשמרין בשדר יומם (לף ח:) והתינוקות הללו שלא נטמאו מעולם ממלאים מים למקדשין ומזין עליו כל שבעה: **ולשמור הזרעים.** שלא המצרכת וחרועה לעומר קודם לפסח שבעים יום שלשמרין בתמנות (ד' פה.). **מי נמי בשביעית שפיחים לעומר ושתי הלחם[ח]: אין נותנין לו שכר שבת.** שם שכיר יום הוא: **לפיכך אין אחריות שבת עליו.** שם אירע בהן קלקול בשבת אין חייב לשלם: **שכיר שבת.** שבוע: **שכיר שבוע.** שמיטה שלימה: **נותנין לו שכר שבת.** שנשלע בשכר שאר הימים ואינו מפורש לשבת: **בשקנו מידו.** שהם יקלקל שמירתו יהלם הא ולמי יהלם שהרי הוריל עלמו לכך ושיעבד נכסיו: **תני חנא.** לענין שבועת הפקדון לשם גזילות: **קדשים שבשעיים חייבין באחריותן.** כגון לשמר הרי עלי ואיל נזירי והפקידן לזה וכפר ונשבע והודה חייב קרבן שבועה: **שאני קורא בהן בה' וכחש.** קס"ד טעם לחיובא משום דהן של גבוה קרינן בהו ומעלה מעל בה' וכחש: **ושאינו חייבין בשבועות באחריותן פטור.** הנשבע שאני קורא בהן בעמיתו וכחש שהם מפני שהם קרוין של עמיתו ולעמיתו פטור דבעינן בה': **כלפי לייא.** כלפי היכן הדבר נוטה. לייא היכא כגון (נדרים ד' נח.) חבני לגהרא כגני לייא:

איפכא